

یادداشت

اقتصاد دیجیتال و مسیر توسعه

نیما نامداری

اقتصاد دیجیتال به معنای استفاده از هر نوع فناوری دیجیتال در حوزه کسب و کارهاست. استفاده و کاربرد اقتصاد دیجیتال به سه دسته تقسیم می‌شود: دسته اول تحول در کسب و کارهای سنتی، دسته دوم ایجاد شیوه‌ها و حوزه‌های جدید کسب و کار که در گذشته وجود نداشته‌اند و دسته سوم کسب و کارهای کوچک، محلی و خانوادگی که به واسطه عصر دیجیتال معنای جدیدی پیدا کرده‌اند و می‌توان به آن اقتصاد غیررسمی دیجیتال نیز گفت. برای اندازه‌گیری سهم اقتصاد دیجیتال در تولید ناخالص داخلی و اقتصاد کشور باید مشخص کرد که کدام دسته مدنظر است. اندازه‌گیری تأثیر سهم دسته اول و سوم در تولید ناخالص داخلی بسیار سخت است. به عنوان مثال اگر بخواهید سهم بخش معدن که در دسته اول قرار دارد را در اقتصاد دیجیتال اندازه‌گیری کنید، به‌طور مشخص نمی‌توان گفت این سهم چقدر با قابلیت‌های اقتصاد دیجیتال به‌دست آمده است. دسته سوم نیز همین شرایط را دارند. زمانی که در رابطه با سهم اقتصاد دیجیتال در اقتصاد کشور صحبت می‌شود عمدتاً دسته دوم مدنظر است. کسب و کارهایی که ماهیتی کاملاً دیجیتال دارند. براساس آمارهای منتشر شده سهم دسته دوم در تولید ناخالص ایران ۶ الی ۷ درصد است. این در حالی است که هدف گذاری برای دورقمی شدن این میزان در تولید ناخالص داخلی امری امکان‌پذیر و دست‌یافتنی است. اقتصاد دیجیتال به دو شیوه موجب رشد اقتصادی خواهد شد. در مرحله اول موجب بهبود کارایی بازارها و در مرحله دوم موجب بهبود کارایی در مدیریت منابع انسانی، مالی و تجهیزات و ابزارها توسط بنگاه‌های اقتصادی خواهد شد. همچنین زمانی که بهره‌وری بنگاه‌های اقتصادی افزایش پیدا کند، زمینه اشتغال‌زایی برای افراد بیشتری فراهم خواهد شد. رشد به واسطه اقتصاد دیجیتال ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و شکوفایی اقتصادی و رونق را در پی دارد. در ایران دیجیتال صنعتی است که دچار عقب‌افتادگی نبوده و یک فناوری تجاری شده است. اقتصاد دیجیتال یکی از صنایعی است که می‌تواند موجب رشد اقتصادی شود و این فرصت تاکنون برای کشور از دست نرفته است. اقتصاد دیجیتال سه لایه دارد که اگر چه با هم تفاوت‌هایی دارند اما رشد هر لایه منوط به رشد دو لایه دیگر است. در لایه اول کسب و کارهایی نظیر اپراتورهای تلفن همراه، شرکت‌های تأمین‌کننده تجهیزات و سخت‌افزار، شرکت‌های رایانش ابری یا هوش مصنوعی همه بازیگران صنعت دیجیتال هستند که زیرساخت لازم برای فعالیت در آن را فراهم می‌کنند. لایه دوم کسب و کارهایی هستند که به صنایع دیگر کمک می‌کنند تا از مزایای صنعت دیجیتال بهره‌مند شوند. شرکت‌های تولیدکننده نرم‌افزار یا تأمین‌کنندگان راهکارهای هوشمند برای شرکت‌های مختلف در صنایع دیگر از معدن و خودروسازی گرفته تا بانکداری و سلامت همه در این لایه قرار می‌گیرند. این کسب و کارها الگوی کسب و کار جدیدی خلق نمی‌کنند، اما به شرکت‌های سنتی کمک می‌کنند با مزایای صنعت دیجیتال کارایی و عملکرد بهتری داشته‌باشند. لایه سوم شرکت‌هایی هستند که الگوی کسب و کار جدیدی دارند که به واسطه قابلیت‌های دیجیتال ممکن شده است. همه کسب و کارهای آنلاین و اغلب استارت‌آپ‌ها در این لایه قرار می‌گیرند. کسب و کارهای این لایه سرویس‌هایی ارائه می‌دهند که اگر زیرساخت‌های دیجیتال وجود نداشته‌اند سابقاً قابل عرضه نبود. سه لایه بالا در کنار هم صنعت دیجیتال را می‌سازند و رونق هر لایه، هم به رشد صنعت دیجیتال کمک می‌کند و هم روی رشد لایه‌های دیگر سرریز دارد. لایه اول ماهیت زیرساختی دارد و توسعه آن پیش‌نیاز رشد دو لایه دیگر است. از طرف دیگر اگر لایه دوم و سوم بزرگ نشوند توجیه سرمایه‌گذاری در لایه اول کم می‌شود. به عنوان مثال رشد استارت‌آپ‌ها و کسب و کارهای آنلاین باعث می‌شود اپراتورهای تلفن همراه درآمد بیشتری از محل فروش پهنای باند داشته‌باشند و بتوانند بیشتر روی زیرساخت‌های خود سرمایه‌گذاری کنند.

اعطای آسان تسهیلات خرد از سیاست‌های منطقی دولت سیزدهم است

شیوه اعتبارسنجی جایگزین مناسب اخذ ضامن رسمی

پیشرفت روزافزون فناوری‌های ارتباطی و اینترنت، بانکداری برخط را به یکی از ابزارهای حیاتی در امور مالی تبدیل کرده است. در کشورمان نیز طی سال‌های اخیر بانکداری دیجیتال و آنلاین توسعه و گسترش بسیار زیادی را تجربه می‌کند. در این راستا سیاست‌های دولت سیزدهم برای هموار کردن این مسیر از اهمیت بسزایی

کفت و گو

رامین بیات

یکی از مهم‌ترین مزایای بانکداری آنلاین، تسهیل دسترسی به خدمات بانکی است. افراد دیگر نیازی ندارند تا به شعب بانکی مراجعه کرده و وقت خود را صرف مکاتبات مالی کنند. آن‌ها با استفاده از بانکداری آنلاین، می‌توانند از طریق تلفن همراه یا کامپیوتر به حساب‌های خود دسترسی داشته‌باشند و تراکنش‌های مالی را به راحتی انجام دهند. همچنین توسعه این موضوع باعث کاهش هزینه‌های مرتبط با تراکنش‌های مالی می‌شود. عدم نیاز به تأسیس و نگهداری شعب بانکی حضوری، هزینه‌های ساختمانی و پرسنلی را به شدت کاهش داده و تعویق تراکنش‌ها و انتظار برای کسب خدمات نیز پایان پذیرفته است. این امر به مشتریان اجازه می‌دهد تا به سرعت و با کمترین هزینه ممکن، تراکنش‌های خود را انجام دهند. با توجه به پیشرفت فناوری امنیتی، بانکداری برخط امن‌تر از همیشه است. استفاده از رمزنگاری قوی و ابزارهای احراز هویت دومرحله‌ای، اطمینان مشتریان را افزایش داده و آن‌ها را از امنیت تراکنش‌های خود مطمئن می‌سازد. علاوه بر این، مشتریان می‌توانند در زمان و مکان دلخواه، به حساب‌های خود دسترسی داشته‌باشند.

افزایش کیفیت ارائه خدمات بانکی

کامران ندری، کارشناس امور بانکی در گفت‌وگو با «آتی‌نو» با اشاره به اینکه توسعه بانکداری غیرحضوری در ایران از جهات مختلفی امکان بررسی دارد، گفت: «با توجه به توسعه سامانه‌های برخط در نظام بانکی شاهد هستیم که این روزها مراجعه مردم برای پیگیری امور بانکی خود به شعب به طرز قابل توجهی کاهش یافته است. در حال حاضر برای جابه‌جا کردن پول در مبالغ پایین، پرداخت حقوق و... از سامانه‌های نبروی انسانی و پرسنلی بانک‌ها را کاهش می‌دهد و هم در وقت

«صلاً اگر چنین شرکت‌هایی توسعه یابد، کار بانک‌ها برای اعطای تسهیلات چه به اشخاص و چه به بنگاه‌ها و شرکت‌های تولیدی و تجاری تسهیل خواهد شد. در این شیوه شرکت‌های اعتبارسنجی اطلاعات لازم را در مورد اعتبار افراد برای پرداخت اقساط تسهیلات و به نوعی تمکن مالی به مؤسسات مالی و اعتباری ارائه می‌دهند. بنابراین اگر چنین مؤسساتی در کشور فراگیر شود، اعطای تسهیلات دیگر این پروسه اداری را طی نمی‌کند.»

لزوم توسعه مؤسسات اعتبارسنجی

مؤسسات اعتبارسنجی نقش بسیار مهمی در اقتصاد و بازارهای مالی دارند. این مؤسسات با ارزیابی و رتبه‌بندی شرکت‌ها و نهادها مالی، به تضمین شفافیت و اعتماد در بازارهای مالی کمک می‌کنند. این نهادها با ارزیابی صحیح شرکت‌ها و مؤسسات مالی، اطمینان سرمایه‌گذاران را افزایش می‌دهند. همچنین اعتبارسنجی منجر به شناسایی و کاهش ریسک‌های مختلف در بازارهای مالی می‌شود که این امر برای حفظ پایداری و امنیت بازار حیاتی است. مؤسسات اعتبارسنجی با رتبه‌بندی شرکت‌ها و مؤسسات، به دسترسی آسان‌تر به منابع مالی کمک و توسعه فعالیت‌های اقتصادی را هموار می‌کنند. این چرخه اثرات مثبتی دارند، مثلاً توسعه این مؤسسات منجر به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران به بازارهای مالی و اقتصاد شده که این امر در ادامه باعث رشد و توسعه اقتصادی می‌شود. از سویی از تقای اعتبار و رتبه‌بندی شرکت‌ها به کاهش ریسک‌ها و جلوگیری از بحران‌های مالی کمک می‌کند. رتبه‌بندی اعتباری، به هدایت منابع مالی به سمت فعالیت‌های سودآور و مولد منجر می‌شود. در چنین وضعیتی باید تعداد مؤسسات فوق‌افزایش‌یاب را برای اعتبارسنجی افراد به منظور گرفتن تسهیلات خرد و کلان جهت سنجش توانایی افراد و شرکت‌ها برای بازپرداخت وام‌ها استفاده شود. وجود وحدت رویه در این مسئله از پدیده مطالبات معوق بانکی نیز جلوگیری خواهد کرد.

درخواست گرفتن وام داشت، بانک‌ها برای اینکه به متقاضیان تسهیلات بدهند، فرایندهای اخذ تسهیلات را با بوروکراسی خسته‌کننده‌ای همراه می‌کردند. وام‌دهی به شیوه سنتی برای بانک‌ها هزینه‌های زیادی دارد. اگر این شیوه کنار گذاشته شود اعتبارسنجی به صورت کلی جایگزین شود، بدون شک در وقت و هزینه بانک‌ها صرفه جویی می‌شود. در حال حاضر در برخی از شعب بانک‌ها شیوه قدیمی انجام می‌شود، اما در نوبانک‌ها و سایت‌های اعتباری خرید، شیوه اعتبارسنجی در حال اجراست. این در حالی است که برای وام‌های خرد تا جمله زیر ۱۰۰ و ۵۰ میلیون تومان در بانک‌ها، امکانات و زیرساخت‌های خوبی برای اعتبارسنجی مشتریان وجود دارد و به نوعی بانک‌های اطلاعاتی آن‌ها در این زمینه جاوبگواست.»

سهولت گرفتن وام به وسیله اعتبارسنجی

این اقتصاددان با اشاره به اینکه یکی از ثمره‌های بانکداری نوین در ایران کنار گذاشتن شیوه‌های قدیمی برای اعطای تسهیلات است، گفت: «در گذشته زمانی که یک مشتری

تأثیرات گسترش فرایندهای دیجیتالی مالی در اقتصاد جهانی

روندهای مالی برای افراد و شرکت‌هاست. با ارتقای سیستم‌های بانکی آنلاین و ایجاد بسترهای امنیتی مناسب، امکان انجام تراکنش‌های مالی به صورت الکترونیکی برای افراد فراهم شده است. این امر به افزایش رفاه و سرعت در انجام معاملات مالی منجر شده و نقش مهمی در تسهیل تجارت و تبادلات مالی جهانی ایفا می‌کند.

گزارش

فرایندهای دیجیتالی مالی در طول دهه‌های گذشته رشد چشمگیری را تجربه کرده‌اند. این رشد از آغاز کاربرد اینترنت و فناوری‌های نوظهور تا ارتقای سیستم‌های پرداخت بانکی و استفاده از ابزارهای مالی مبتنی بر فناوری بلاک چین، ادامه داشته است. یکی از جنبه‌های برجسته این گسترش، تسهیل

(Diners Club) نخستین کارت اعتباری را در سال ۱۹۵۰ ارائه داد. بانک (National Westminster) اولین سیستم نقل و انتقالات الکترونیکی وجوه (EFT) را در سال ۱۹۷۹ در انگلستان راه‌انداخت. بانک (Bank of Scotland) نخستین بانکداری آنلاین را در سال ۱۹۸۴ عرضه و شرکت (PayPal) نیز اولین سیستم پرداخت آنلاین را در سال ۱۹۹۹ عرضه کرد.

فناوری بلاک چین به عنوان یکی از نوآوری‌های کلیدی در نظام‌های دیجیتالی مالی مطرح می‌شود. این فناوری، امکان ثبت و انتقال اطلاعات و داده‌های مالی به صورت امن و شفاف را فراهم و به افزایش اعتماد و کاهش ریسک در معاملات مالی کمک می‌کند. با توجه به تجربه‌های گذشته و پتانسیل‌های آینده، انتظار می‌رود فرایندهای دیجیتالی مالی به عنوان یکی از راهکارهای اصلی در بهبود سیستم‌های مالی جهانی و تسهیل تجارت بین‌المللی ادامه یابد. این امر نه تنها به افزایش کارایی و کاربردی‌تر شدن روندهای مالی می‌انجامد، بلکه باعث ایجاد فرصت‌های جدیدی برای نوآوری و توسعه اقتصادی خواهد شد.

مزایای توسعه فرایندهای دیجیتالی مالی

گسترش فرایندهای دیجیتالی مالی می‌تواند فرصت‌های جدیدی برای شرکت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) فراهم کند. این شرکت‌ها می‌توانند با ارائه راهکارها و خدمات مبتنی بر فناوری برای بهبود جریان‌های مالی، سودآوری بیشتری را از بازارهای جدید و رشدی که توسط این سیرها ایجاد می‌شود، کسب کنند. علاوه بر این، گسترش روندهای دیجیتالی مالی به بهبود دسترسی به خدمات مالی برای افراد و شرکت‌ها در مناطق دورافتاده و کمتر توسعه‌یافته کمک می‌کند. با ارتقای زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات، افراد و شرکت‌هایی که در مناطق روستایی یا حتی کشورهای در حال توسعه فعالیت می‌کنند، می‌توانند به راحتی به خدمات مالی دسترسی پیدا کنند. در نهایت، گسترش فرایندهای دیجیتالی مالی نه تنها بهبود کارایی و کیفیت خدمات مالی را در پی دارد، بلکه می‌تواند به ایجاد فرصت‌های اقتصادی و توسعه پایدار در سطح جهانی منتهی شود. این موضوع می‌تواند به عنوان یکی از مهم‌ترین موتورهای اقتصادی در دهه‌های آینده شناخته شود و در پیشران اهداف توسعه پایدار و کاهش فاصله بین کشورهای و مناطق مختلف جهانی نقش مهمی ایفا کند.

تاریخچه دیجیتالی شدن فرایندهای مالی

اوایل دهه ۱۹۹۰، با ظهور اینترنت و فناوری‌های نوظهور، فرصت‌های جدیدی برای ارتباطات و تبادلات مالی فراهم شد. اولین گام‌ها در جهت ایجاد سیستم‌های بانکی آنلاین و ایجاد پلتفرم‌های الکترونیکی برای انجام معاملات مالی بین بانک‌ها و مشتریان گذاشته شد. در دهه‌های بعد، با پیشرفت فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، سیستم‌های

آینده جهان بر پایه اقتصاد فناوریانه

اقتصاد فناوریانه به عنوان یک مفهوم نوین در جهان اقتصاد مدرن، تأثیرگذاری گسترده‌ای در ساختار و عملکرد اقتصادی کشورها و جوامع دارد. با بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و نوآوری‌های پایدار، اقتصاد فناوریانه می‌تواند راهکارهای جدیدی برای رشد اقتصادی، ایجاد اشتغال، افزایش بهره‌وری و بهبود کیفیت زندگی فراهم آورد. به بیان دیگر اقتصاد فناوریانه در مقام یک رویکرد نوین در حوزه اقتصادی، به استفاده از فناوری‌های نوین برای توسعه و بهبود عملکرد اقتصادی می‌پردازد. این رویکرد به ایجاد فرصت‌های جدید کسب و کار، افزایش بهره‌وری و تسهیل دسترسی به خدمات و محصولات برای جوامع مختلف توجه دارد. چنین مفهومی مزایای زیادی به همراه دارد؛ از جمله اینکه استفاده از فناوری‌های نوین و هوش مصنوعی در فرایندهای تولید و خدمات، منجر به بهبود کارایی و افزایش بهره‌وری می‌شود. همچنین رشد صنایع فناوری‌محور، ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در بخش‌هایی مانند فناوری اطلاعات، رباتیک و بلاک چین را به همراه دارد. از سویی سرمایه‌گذاری در نوآوری و فناوری، به توسعه صنایع دانش‌بنیان و ایجاد منافع اقتصادی برای جوامع کمک می‌کند. بالا رفتن سطح خدمات عمومی مانند بهداشت، آموزش، حمل‌ونقل و ارتباطات از طریق فناوری‌های نوین موجب بهبود کیفیت زندگی می‌شود. در نهایت نیز اقتصاد فناوریانه با استفاده از فناوری‌های روز، دسترسی آسان‌تر به خدمات اقتصادی برای افراد و شرکت‌ها را به دنبال دارد.